

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ОБ'ЄКТІВ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дмитро РАСПУТНІЙ,

*здобувач вищої освіти ступеня доктора
філософії (PhD) Національного аерокосмічного
університету ім. М. Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”
<https://orcid.org/0000-0003-0096-3678>*

Науковий керівник: *Шинкаренко І. Р., PhD
(канд.юрид. наук), професор, професор
кафедри права Національного аерокосмічного
університету ім. М. Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”*

Збройна агресія РФ призвела до ряду викликів для здійснення кримінального розслідування на території України.

Від початку воєнного стану в діюче законодавство України було внесено цілу низку змін, які викликані реаліями сьогодення. Однак ще у 2014 році з моменту початку тимчасової окупації Кримського півострову та окремих районів у Донецької та Луганської областей почались зміни в положеннях Закону України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” від 15 квітня 2014 року. Проте, за ці роки конфлікту повстало багато проблемних питань які в свою чергу так і не було опрацьовано в достатній мірі.

Постає питання що до того на скільки такі зміни є обґрунтованими та на скільки вони є ефективні в напрямку протидії злочинам об'єктом яких є критична інфраструктура, особливо злочини які вчинені організованим злочинним угрупованням.

Органи внутрішніх справ діють від імені держави, диспозиція яких полягає у забезпеченні режиму воєнного стану. Для реалізації поставлених перед ними завдань було розроблено та опрацьована ціла низка нормативних актів, опрацьовано стратегічні підходи до реалізації як превентивних, так і слідчих дій, а також тактичних дій при проведенні розшуку. В конкретному випадку, правоохоронні органи використовують криміналістичну методика в широкому сенсі цього поняття. Криміналістична методика є завершальним розділом науки криміналістики, що пов'язана з загальною теорією криміналістики, криміналістичною технікою та криміналістичною тактикою, на їх основі практичних рекомендацій, що забезпечують ефективність діяльності слідчого.

За для реалізації безпеки критичної інфраструктури, були напрацьовані типові плани охорони порядку, боротьби проти втручання організованого

злочинного угруповання що за своїм призначенням, розробляються за певними концептами та під конкретні цілі.

Особливості організації діяльності національної щодо охорони громадського порядку в умовах воєнного стану визначено чинним законодавством, насамперед Законом України “Про правовий режим воєнного стану” [1].

На практиці реалізація охорони громадського порядку через призму криміналістичної методики. А саме розробляються плани в декілька етапів, що містять: - з'ясування цілей завдання на підготовчому етапі, теоритичної бази, досвід суміжних органів; визначення структури плану та особового складу для виконання порядку дій; узгодження дій з органами виконавчої влади, та іншими правоохоронними структурами; на завершальному, етапі план доводять до виконавців на інструктажі, або оперативній нараді.

На стратегічному і підготовчому етапі для боротьби з організованими злочинними угрупованнями може бути використана оцінка загроз як ефективний інструмент для спрямування та визначення пріоритетів технічної допомоги [2].

Методологію SOCTA (як сукупність систематизованих певних чином прийомів та способів організації аналітичної діяльності з питань оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності – Д. С.) було розроблено Європоллом спільно з групою експертів з оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності. Метою SOCTA є: – аналіз характеру або типу загроз організованих злочинних угруповань; – аналіз сфер впливу тяжких злочинів та організованої злочинності; – аналіз аспектів загроз організованих злочинних угруповань та сфер злочинності залежно від регіону; – визначення найбільш загрозливих організованих злочинних угруповань, кримінальних сфер впливу залежно від регіону. SOCTA за своїм змістом визначає систему й модель оцінювання загроз організованої злочинності та тяжких злочинів. Головною особливістю цієї методології є застосування індикаторів, які поділяють на: 1) індикатори організованих злочинних угруповань; 2) індикатори сфери злочинної діяльності; 3) індикатори впливу. Впровадження методології Європолу SOCTA є євроінтеграційним елементом в Україні та передбачає подальший розвиток й удосконалення на основі інноваційних методів аналізу та оцінювання злочинності [3, с. 220–221].

Завдяки подальшій інтеграції та тісному співробітництву з Європоллом та Інтерполлом, беручі на озброєння напрацювання зарубіжних колег, використання методів інформаційно-аналітичного забезпечення криміналістичної діяльності в процесі досудового розслідування кримінальних правопорушень, а також звіту з аналітичними даними оцінки ситуації все це дає доволі плідні результати в боротьбі з організованими злочинними угрупованнями. Характерною особливістю такого звіту є те, що метою документа є не боротьба з діяннями членів організованих злочинних угруповань, а нейтралізація чинників і ліквідація умов, що сприяють розширенню та зміцненню злочинної ресурсної бази [3].

М. Матясик зазначає, що за оцінками загроз організованої злочинності SOCTA, терористичні організації можуть брати участь в експлуатації інфраструктури організованих злочинних груп двома способами: закупка

вогнепальної зброї, шахрайські документи та переміщувати необхідні товари та людей, вести терористичні дії; а також генерувати кошти для фінансування терористичних операцій [4].

Останні аналітичні дослідження європейських правоохоронних інституцій сектора безпеки (Інтерпол, Європол) розкривають сучасну картину діяльності організованих груп та організацій і дозволяють визначити перспективні напрями такої діяльності та, відповідно, організувати належні превентивні заходи [5; 6].

Початковий етап впровадження нових для України методологій боротьби з організованою злочинністю може викликати труднощі серед представників правоохоронних органів та відповідальних установ. Тому для України сьогодні пріоритетним є ефективне співробітництво з Інтерполом, Європолом та іншими міжнародними партнерами на двосторонній та багатосторонній основі відповідно до національного законодавства та міжнародних договорів, створення бази даних Національної поліції, пов'язаної з міжнародними базами даних [7].

М. Гребенюк зазначає, що погіршення стану проблеми, пов'язаної з організованою злочинністю, насамперед, це наслідок дисбалансу нормативного забезпечення та відсутність стратегічного системного підходу на національному рівні. З огляду на комплексний характер організованої злочинності та погіршення криміногенної обстановки, впровадження комплексної системи боротьби з організованою злочинністю має бути одним із пріоритетних завдань сучасної державної безпеки [7, с. 87].

Крім того, аналіз злочинів організованої злочинності дозволяє напрацьовувати нові стратегії і тактичні прийоми в боротьбі з нею. Розробити пріоритети подальшої діяльності. Такого роду системний підхід дозволить більш ефективно визначати майбутні тенденції у суспільстві та загрози злочинності.

Опираючись на думку про те що розпочалось нормативне закріплення та використання закордонних методів та технологій, розширення повноважень правоохоронних органів призводять до дедалі більшого зростання ефективності в боротьбі зі злочинністю. Однак нововведення завжди супроводжується труднощами у компіляції ресурсів та можливостей, наукової бази разом з теоритичними надбаннями та реаліями життя та практичної реалізації наукових надбань.

Виконання цього завдання являє собою якісно новий рівень практичної реалізації положень криміналістичної техніки та криміналістичної тактики на основі осмислення й пристосування цих положень до конкретних особливостей виявлення, збирання, дослідження, оцінки і використання доказової інформації з урахуванням специфіки розслідування та попередження окремих видів кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 1647-III // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 28. – Ст. 250.
2. Andary A. Monitoring Threats by Organized Crime. 2020. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3643509>.

3. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу: навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с

4. Serious and Organized Crime Threat Assessment (SOCTA). 2017. URL: <https://www.europol.europa.eu/socta-report>.

5. Санакоєв Д. Б. Сучасні світові тренди організованої злочинності та виклики для правоохоронних органів (за матеріалами SOCTA 2021). *Протидія організованій злочинності: проблеми теорії та практики* : матеріали регіон. науково-практ. семінару (м. Дніпро, 03 грудня 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 79–82.

6. Деякі питання запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки SOCTA Україна : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 2022 р. № 59. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zaprovadzhennya-v-diyalnist-centralnih-organivvikonavchoyi-vladi-sistemi-ocinki-socta-ukrayina-59-260122>.

7. Hrebenuk M. The directions of improving the legislative framework in the sphere of supply state security in the vector – fight against organized crime. *Public management*, Interregional Academy of Personnel Management. 2019. № 19 (4). P. 78–91. URL: <https://doi.org/10.32689%2F2617-2224-2019-4%2819%29-78-91>